

194. Tiistaina 7 päivänä helmikuuta 1995

kello 17.35

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi Suomen Hallitusmuodon 51 §:n muuttamisesta 7271

Lakialoite n:o 86
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 23

2) Ehdotus laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta 7272

Lakialoite n:o 64/1993 vp
Toivomusaloite n:o 27
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 95

3) Ehdotus laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta 7273

Hallituksen esitys n:o 357
Talousvaliokunnan mietintö n:o 59

4) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä laeiksi ulkomaisia vakuutusyhtiöitä koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitykset n:ot 330 ja 348
Talousvaliokunnan mietintö n:o 60

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon 38 §:n, valtioneuvostosta annetun lain ja valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta 7274

Hallituksen esitys n:o 306
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22

6) Ehdotus kielilain muuttamisesta 7275

Hallituksen esitys n:o 233
Lakivaliokunnan mietintö n:o 25

7) Ehdotus nuorisotyölaiksi 7277

Hallituksen esitys n:o 298
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 30

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. Pekkarinen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Suomen Hallitusmuodon 51 §:n muuttamisesta

„ Toinen käsittely
Lakialoite n:o 86
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 23

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelua ei synny.

Eduskunta yhtyy perustuslakivaliokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Lakialoite n:o 64/1993 vp

Toivomusaloite n:o 27

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 95

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 95. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Minä olen todella sitä mieltä, että tämän lakialoitteen käsittelyn yhteydessä lakiin olisi pitänyt säätää mahdollisuus siitä, että kunta voisi vapauttaa, paitsi nuorisoseurojen, maamiesseurojen ja työväenyhdistysten omistamat kiinteistöt kiinteistöverosta, myös urheiluseurojen, kulttuurisäätiöiden ja kulttuuriyhteisöjen omistamat kiinteistöt. Mutta kuten ensimmäisen käsittelyn yhteydessä totesin, olen kuullut valtiovarainvaliokunnasta päin sellaisia viestejä, että jos tämä kompromissi, jota valtiovarainvaliokunta ehdottaa, ei saa hyväksymistä, silloin hylätään koko ajatus, ja siitähän näkyy viitteitä, koska valiokunnan mietintöön on liitetty vastalause, jossa ehdotetaan tämän ehdotuksen hylkäämistä. Tämä on se syy, minkä vuoksi en nyt riskeeraa vaan lausun kannanottoni eduskunnan pöytäkirjaan.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rossi ja ne kymmenet kansanedustajat, jotka olivat lakialoitteen allekirjoittaneet, lähtivät siitä, että kaikki aatteelliset yhdistykset, jotka tekevät yleishyödyllistä työtä, voitaisiin vapauttaa kiinteistöverosta. Yhdyn kaikkeen siihen, mitä ed. Laine totesi muista kuin maamiesseuroista, työväenyhdistyksistä ja nuorisojärjestöistä. On muistettava, että yleensä kunnassa näillä on korkeintaan kaksi tai kolme kiinteistöä, mutta sen sijaan löytyy paljon uskonnollisia yhdistyksiä, Rauhanyhdistyksellä on monta kiinteistöä monessakin kunnassa, baptisteilla, helluntaiherätysliikkeellä ja myöskin kirkon herätysliikkeellä, aivan niin kuin kehitysyhteistyötä tekevilla yhdistyksillä, urheiluseuroilla jne. Tämän lain muuttaminen siihen muotoon, mitä ed. Rossi ja muut edustajat esittivät, ei automaattisesti olisi tuonut verovapautta näille

yhdistyksille vaan olisi sallinut mahdollisuuden vapauttaa näiden yhdistysten kiinteistöt kiinteistöverosta.

Rouva puhemies! Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään muutosehdotukset.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Minäkin edellisten puhujien tavoin pidän tämän lakialoitteen hyväksymistä kyllä ongelmallisena, vaikka niin kuin täällä lukee, päätösvalta tässä jää kunnanvaltuustolle. Mutta ihan samoista syistä, joita tässä on tullut esille, ajattelen, että kansalaiset eivät ole aivan tasa-arvoisessa asemassa, mikäli nyt hyväksytään valiokunnan asiassa ottama kanta. Omat ajatukseni kulkevat hyvin paljon mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisella tavalla.

Ehkä on huomionarvoista myöskin se, että valiokunta on käsitellyt tässä yhteydessä myöskin ed. Nordmanin toivomusaloitteen, jonka allekirjoittajina on mm. kaksi sellaista kansanedustajaa, jotka ovat tällä hetkellä valtioneuvoston jäseniä, eli edustajat Enestam ja Jätteenmäki. Tämän aloitteen ponsiosassa toivotaan myöskin laajaa hyväksyntää eli kaikkien yleishyödyllisten yhdistysten käytössä olevien kiinteistöjen vapauttamista verotuksesta. Tältä pohjalta minäkin ajattelen, että tasa-arvon ja kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun nimissä tätä asiaa olisi pitänyt viedä eteenpäin.

Ed. S a a r i : Arvoisa puhemies! Nythän ole-massa olevan lain perusteella kunnanhallitus voi minkä tahansa yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöverosta vapauttaa erillisen anomuksen perusteella. Tässä vain hieman helpotetaan näiden kolmen ryhmän osalta sitä, että valtuusto voi tehdä tällaisen päätöksen ilman eri anomusta ja nimenomaan niin, että se on valtuuston päätös. Jos tämä olisi ulotettu kaikkiin sen mukaisesti, mitä ed. Rossin ym. lakialoitteessa sanottiin, tul-kinta erityisesti asiantuntijoiden mukaan olisi muodostunut erinomaisen vaikeaksi siinä, mitä kaikkia yleishyödyllisiin yhdistyksiin kuuluu, joten valiokunta loppujen lopuksi päättyi tällaiseen kompromissiin.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! En ymmärrä niitä vaikeuksia, mitä olisi voinut syntyä, jos esimerkiksi urheiluseurojen, uskonnollisten ja kulttuurijärjestöjen omistamat kiinteistöt olisi sisällytetty tähän luetteloon. Kyllä kai nämä kiistatta harjoittavat yleishyödyllistä työtä. Eli on pelkkä väite, että tämä olisi tuottanut tulkin-

taongelmia. Minä en ainakaan ymmärrä, mutta tietenkin ed. Saari voi luetella esimerkkejä, milloin tällaisia ongelmia voisi syntyä.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Ryhtymättä nyt sen yksityiskohtaisemmin tätä asiaa selvittämään on todettava, että meillä on urheiluseuroja, jotka pyörittävät varsin suurta liikevaihtoa monissa tapauksissa ja joissa on mukana aika selkeää liiketoimintaa. Siinä mielessä niiden vapauttaminen suoraan lailla olisi ollut varsin vaikea tehtävä. Valiokunta katsoi, että on kuitenkin parempi, että harkintavalta jätetään kunnalle.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Haluan vielä ottaa esille erään yksityiskohdan, jonka valtiovarainvaliokunnan verojaosto ja sittemmin valtiovarainvaliokunta, jossa en ole itse ollut paikalla asiaa käsiteltäessä, on tähän pykälään tehnyt: ”jos rakennus on pääasiallisesti yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä”. Jos tätä rajausta olisi käytetty myös laajempaan versioon, mielestäni käytännössä ei olisi voinut kovin suuria ongelmia tulla.

Ed. Lainé: Rouva puhemies! Minusta perustelu, jonka ed. Saari esitti, on hyvin heikko. Hän siis katsoo, että on sellaisia urheiluseuroja, joilla on suuria tiloja, joissa harjoitetaan liiketoimintaa. Sellaiset hant joutuvat tietenkin liiketoiminnastaan maksamaan veroa.

Ennen kaikkea kiinnitän huomiota siihen, että jos tuhannesta urheiluseurasta 1—2:lla tai 5 prosentilla, sanokaamme nyt näin, on tällainen suurempi kiinteistö, jota ed. Saari tarkoittaa, aivan vastaava tilanne on myös näiden muiden järjestöjen osalta, jotka valiokunta on katsonut aiheelliseksi liittää tähän luetteloon. Minusta tämä perustelu ei kestä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotus laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 357

Talousvaliokunnan mietintö n:o 59

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 59. Ensinnä sallitaan

yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 luvun 1, 2 ja 5 § sekä luvun otsikko, 8 luvun 1 ja 2 § sekä luvun otsikko, 10 luvun 1, 3, 3 a, 5 ja 8 § sekä luvun otsikko, 10 a luvun 1 ja 4 § sekä luvun otsikko, 11 luvun 2 ja 7 § sekä luvun otsikko, 12 luvun 3, 4, 6, 6 a, 6 b ja 8 § sekä luvun otsikko, 13 luvun 1 § ja luvun otsikko, 15 luvun 1 § ja luvun otsikko sekä 16 luvun 8—10, 10 a ja 12 § sekä luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä laeiksi ulkomaisia vakuutusyhtiöitä koskevien säännösten muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitykset n:ot 330 ja 348

Talousvaliokunnan mietintö n:o 60

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 60. Ensinnä sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

hallituksen esitykseen n:o 348 sisältyvien ensimmäisen lakiehdotuksen 1—6 §, 1 luvun otsikko ja I osan otsikko, 7—13 §, 2 luvun otsikko, 14—17 §, 3 luvun otsikko ja II osan otsikko, 18—22 §, 4 luvun otsikko, 23—27 §, 5 luvun otsikko, 28—37 §, 6 luvun otsikko, 38—47 §, 7 luvun otsikko, 48—55 §, 8 luvun otsikko ja III osan otsikko, 56—63 §, 9 luvun otsikko, 64—68 §, 10 luvun otsikko sekä 69—87 § ja 11 luvun otsikko ja IV osan otsikko, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

neljännen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike

sekä hallituksen esitykseen n:o 330 sisältyvien ensimmäisen lakiehdotuksen 1 luvun 3 ja 3 a § ja luvun otsikko, 2 luvun 2, 4, 5, 5 a ja 10 § ja luvun otsikko, 2 a luvun 1—18 § ja luvun otsikko, 3 luvun 3—9 § ja luvun otsikko, 10 luvun 1—3, 3 a, 4, 4 a ja 8—10 § ja luvun otsikko, 11 luvun 1, 4 ja 6 § ja luvun otsikko, 12 luvun 1—3, 5 ja 7 § ja luvun otsikko, 13 luvun 1—4 § ja luvun otsikko, 14 luvun 1, 4, 5, 5 a, 5 b ja 6—8 § ja luvun otsikko, 14 a luvun 2 § ja luvun otsikko, 15 luvun 1, 12 ja 14 § ja luvun otsikko, 16 luvun 3 ja 5 a — 5 c § ja luvun otsikko, 17 luvun 1 § ja luvun otsikko sekä 18 luvun 5, 6, 6 a, 6 c ja 8 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 3 ja 3 a §, 12 a, 12 c ja 13 §, 12 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 13 a ja 13 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 1, 5 c, 10, 11 ja 11 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

neljännen lakiehdotuksen 7, 7 a, 9 ja 9 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

viidennen lakiehdotuksen 2, 9—11 ja 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kuudennen lakiehdotuksen 10, 11, 17, 17 a ja 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, seitsemännen lakiehdotuksen 56 ja 64 c §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kahdeksannen lakiehdotuksen 29 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä yhdeksännen lakiehdotuksen 2, 5, 20 a ja 21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon 38 §:n, valtioneuvostosta annetun lain ja valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 306

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelu:

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Käsillä on hallituksen esitys, jonka mukaan ministeriöiden toimialat voitaisiin hyvin vapaasti määritellä val-

tioneuvoston asetuksella, jos valtaoikeusuudistus menee läpi, muuten tasavallan presidentin antamalla asetuksilla. Meillähän ministeriöjako on vuosien ja vuosikymmenten mittaan muodostunut ja sitä on kaiken aikaa yhteiskunnallisten olojen muuttuessa ja painopisteiden vaihdellessa myös korjattu. Ympäristöministeriö on perustettu, on muodostettu liikenneministeriö entisestä kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöstä jne. Eduskunta on virittänyt oman seuranta- ja valmistelukoneistonsa, jos niin saa sanoa, vastaamaan hyvin pitkälle tätä ministeriöjakoa, joka on paljolti lakisääteinen, niin että jokseenkin jokaista ministeriötä vastaa eduskunnassa valiokunta. Valiokunta voi, paitsi tietysti tarkastaa ministeriöstä tulleet esitykset, muullakin tavoin seurata ministeriönsä toimintaa.

Hallitusta muodostettaessa on aina ollut jännitteitä, niin että puolueiden kesken ei ole saatu ministeriöjakoja menemään ikään kuin tasan vaan eri ministeriöistä on osastoja, ehkä toimistoja, siirretty jonkin toisen ministerin vastuualueelle, joko päällikkönä olevan tai muuten nimetyn ministerin vastuualueelle. Mutta koko ajan tässä on ollut hyvin selvä suhde eduskuntaan, niin että eduskunnassa on tiedetty ja siihen on voitu vaikuttaa, miten ministeriöt meillä ja kaantuvat.

Ministeriöiden kokonaisuus yhteiskunnassa on hyvin laaja. Oikeastaan mitään yhteiskuntaelämän aluetta ei ole, joka ei jollakin tavoin kuuluisi jonkin ministeriön vastuualueeseen, ei niin, että ministeriöllä olisi mitään määräysvaltaa välttämättä, mutta ministeriö on kuitenkin se, jota kautta esimerkiksi tiedot tuon alueen asioista tulevat yleiseen tietoisuuteen ja niistä voidaan eduskunnassa keskustella.

Nyt, arvoisa puhemies, hallitus esittää, että todellakin riippumatta siitä, miten eduskunta on lakeja säätäessään vuosien ja vuosikymmenten mittaan ministeriöiden toimialoista päättänyt, mitä se on vuosittain päättänyt talousarvioista, voitaisiin itse asiassa hallituksen omin toimenpitein muuttaa koko järjestelmä. Se sekasotku, jota hallitusta muodostettaessa silloin tällöin on syntynyt, esityksen hyväksymisen myötä muodostuisi täydelliseksi sekamelskaksi pahimmillaan. Ennen kaikkea siitä tulisi jatkuva. Asetuksella jokin ministeriön osasto, otetaan nyt vaikka maa- ja metsätalousministeriön metsäosasto, siirrettäisiin ympäristöministeriölle jossakin hallitusratkaisussa ja se saatettaisiin seuraavassa siirtää taas toisaalle, esimerkiksi valtiovarainministeriöön, tai mahdollisesti hallituksen työn ai-

kana hallituksen sisäisessä riitelyssä äänestämällä annetulla asetuksella palauttaa jonnekin toisaalle.

Varsinaisesti nämä siirrot koskisivat ministeriöiden yksiköitä. Sen sijaan, että nykyisin ministeri tulee vastaamaan tietystä olemassa olevasta yksiköstä, joka tiedetään, tunnetaan ja jonka puoleen ihmiset voivat kääntyä, nyt tuo yksikkö siirrettäisiin jonnekin toisaalle eduskunnan ja varsinkin ihmisten, ainakin aluksi, tavoittamattomiin. Tällainen menettely ei minusta ole hyvää hallintoa. Poliittisen vastuun kohdentumisen kannalta se on pitkä askel taaksepäin, ja selvästikin tässä esityksessä on kokonaan jäänyt käsittelemättä se, mitä tapahtuu, kun jokin ministeriön yksikkö siirretään jonnekin toisaalle tai muodostetaan uusi ministeriö, mitä tapahtuu sille alueelliselle organisaatiolle, joka siihen yksikköön kuuluu, ja mitä nimenomaan sen osalta tapahtuu ihmisille, jotka tarvitsevat sen palveluksia tai muuten haluavat kääntyä sen puoleen. Voidaan ajatella esimerkiksi metsähallituksen esimerkin osalta, että siinä itse asiassa riepoteltaisiin koko alueorganisaatiota ja myös yksityismetsätalouden organisaatiota ja määrärahoja.

Tulevaisuusselonteosta käydyssä keskustelussa käytettiin hyvin arvovaltaisia ja asiantuntevia puheenvuoroja siitä, että perustettaisiin tiede- ja teknologiaministeriö, jonne siirrettäisiin opetusministeriöstä yksiköitä, kauppa- ja teollisuusministeriöstä Tekes, Teknologian edistämiskeskus, jolla on kansainvälinen organisaatio. Ennen kuin tämä koko muutosprosessi ihan hallinnollisena, byrokraattisena, toimenpiteenä on viety läpi, menee varmasti viikkoja, ja ennen kuin siihen koko se laaja kenttä, johon esimerkiksi Tekes ja Suomen Akatemia ovat yhteydessä, on sopeutunut, puhutaan vuosista, ja sitten ollaankin uudessa hallitusratkaisussa ja tehdään taas jotakin muuta.

Pahimpia epäkohtia tässä esityksessä, paitsi jo kuvattua asiaa, on se, että hallitusmuodon 38 §:n voimaantulosäännöksen 2 momentin nojalla asetuksella voitaisiin ministeriöiden jakoja muuttaa riippumatta siitä, mitä lailla on aikaisemmin säädetty. Perustuslain vahvuisen voimaantulonsäännöksen voimalla asetus ikään kuin murtautuu eduskunnan päättämien lakien päälle ja niiden nojalla voidaan tämä uusjako toteuttaa, tämä sekamelska pitää jatkuvassa käynnissä. En tiedä, hyödyttääkö tämä hallitusta. Se on selvää, että eduskunnan kannalta tämä on ikävä takaskel ja ihmisten kannalta todella huolestuttava menettelytapa.

Tämän vuoksi, arvoisa puhemies, tulen toisesa käsittelyssä tekemään esityksen, että ainakin voimaantulosäännös, johon viittasin, kumottaisiin, ja niin kuin perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta ilmenee, kolmannessa käsittelyssä ehdotetaan lakia hylättäväksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Peltari.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Kaikilta osin olen samaa mieltä kuin ed. Nikula äskeisessä puheenvuorossaan. Tämä on tyypillistä tilkkutäkkilainsäädäntöä. Tässä, kuten ed. Nikula huomautti, lainsäädäntövaltaa luovutetaan asetuksella säädettäväksi. Olin yksi niistä, jotka perustuslakivaliokunnassa esittivät, että tämän esityksen käsittely olisi tullut siirtää seuraavalle eduskunnalle, katsoa, onko seuraava eduskunta valmis luopumaan vallastaan, mitä tämä esitys todella tarkoittaa. Olen vakaasti sitä mieltä, että kansalaisten oikeusturvan kannalta olisi tärkeätä lailla säätää siitä, mitä tämän mukaan tultaisiin asetuksella säätämään. Esimerkiksi ministeriöiden perustamiseen liittyy aina tärkeitä yhteiskuntapoliittisia näkökohtia, ja ne tulisi siis lailla säätäen toteuttaa.

Kun ed. Nikula aikanaan tulee tekemään äsken kertomansa ehdotukset, tulen kaikissa vaiheissa olemaan hänen ehdotustensa kannalla, kuten olen vastalauseeseen nimeni kirjoittamalla osoittanut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus kielilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 233
Lakivaliokunnan mietintö n:o 25

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Suomenruotsalainen vähemmistö on kova ajamaan etujaan tässä yhteiskunnassa. Heillä on valta jo

kirkosta kenraaliin, oli vähällä, ettei tullut suomenruotsalainen presidentti, ja kaikilla alueilla tämä vain 5:tä prosenttia edustava vähemmistö näyttää pinnivän meidän tyhmiä suomenkielisten ohi.

Tämä kysymys, joka on tässä meneillään, on sellaisenaan pieni, mutta aika merkittävä, jopa humoristinen. On nimittäin kysymys hallituksen esityksestä kielilain muuttamiseksi. Kun luen hallituksen esityksestä, niin lausutaan: ”Ehdotuksen mukaan sellaisen liikelaitoksen tai yhtiön, jossa valtiolla tai yhdellä tai useammalla kunnalla on määräysvalta, on palveltava yleisöä ja tiedotettava yleisölle suomeksi ja ruotsiksi.” Tämä 17 b §, esityksen ainoa pykälä, on saman sisältöinen.

Tämä lakiesitys on uskomaton. Tämä merkitsee sitä, että esimerkiksi Pohjolan Liikenteessä, joka on valtion määräysvallassa, Korpi-Kainuussa, Taivalkoskella, Tuupovaarassa, Utsjoelalla pitää olla ruotsin kielen taitava rahastaja ja kuljettaja, jotta tämän lakiesityksen mukaan palveltaisiin yleisöä. Samalla se merkitsee myös sitä, että tämän tyyppiset yhtiöt, valtion omistuksessa olevat yhtiöt, mm. telealalla joutuvat palvelemaan kaikkialla Suomessa myös ruotsin kielellä, kun sen sijaan kilpailevat yhtiöt, joissa valtiolla ja kunnilla ei ole osuutta, ovat ulkopuolella tämän määräyksen.

Kun asiaa lakivaliokunnassa käsiteltiin ensimmäisessä käsittelyssä, voin sanoa, että vaivautuneet katseet pyyhkivät pöytälevyä, oli kysymys oppositiosta tai hallituksesta, ja linja oli aivan selvä, ettei tällaista voida hyväksyä: Se pitää laskea raukeamaan, tai sitten se kumotaan. Sen jälkeen oli neuvottelukausi ja tuotiin esitys korjattuna. Luen nyt 17 b §:n niin kuin se on hyväksytty: ”Valtion liikelaitoksia ja palveluja tuottavan yhtiön, jossa valtiolla taikka yhdellä tai useammalla kaksikielisellä kunnalla taikka erikielisillä kunnilla on määräämisvalta, on palveltava yleisöä ja tiedotettava yleisölle suomeksi ja ruotsiksi, jollei se ole tarpeetonta tai yhtiön kannalta kokonaisuudessaan arvioituna kohtuutonta.” Siis loppuosa oli lisäystä, jolla yritettiin asiaa lieventää.

Ensinnäkin tällainen pykälään tehty lisäys kuuluu ehdottomasti perusteluihin. En ole koskaan nähnyt lakipykälissä tällaisia höpinöitä laitettuna perään. Tämä oli hätä-sellinen; en nyt kehtaa sanoa, mutta jokainen tietää, mitä tarkoitan.

Lakivaliokunnassa oltiin niin hienostuneita, että hiljaisiin ääniin tämä hyväksyttiin asiaan sen

enempää nurinaa kohdistamatta. Niin vain käy, että Taivalkoskella, Tuupovaarassa, Kärsämäellä — jota olen aina käyttänyt hyvänä esimerkkinä, ed. Kosken kotipitäjä — kaikissa näissä, jollei se ole kohtuutonta tai tarpeetonta, palvellaan yleisöä linja-autossa myös ruotsiksi. Mikä on kohtuutonta, mikä tarpeetonta? Kuka sen ratkaisee? Käydäänkö sitä varten oikeusprosessia? Onko se, että Taivalkoskella vaaditaan ruotsinkielistä palvelua jonkun sinne eksyneen ruotsinkielisen taholta, kohtuutonta tai tarpeetonta ja kuka sen ratkaisee? Ei kukaan.

Jossakin pitää olla raja näissä asioissa, vaikka meillä on erinomaisen hieno ruotsinkielinen vähemmistö. Eikä minulla ole, vaikka joku sanoisi kielifasistiksi, mitään tällaisia ajatuksia. Olen joka tapauksessa jättänyt tähän vastalauseen, joka koskettelee perusteluiltaan äsken mainitsemiä asioita, toisin sanoen puhuu Korpi-Kainuun ongelmasta ja myös kilpailuun liittyvästä asiasta. Jokin valtion omistama yhtiö on velvollinen palvelemaan, ja kilpailevan, jolla omistussuhteet eivät ole samanlaiset, ei tarvitse palvella ruotsin kielellä.

Olen esittänyt, että pykälä saisi seuraavan muodon, joka vastaa kielilain perusteita ja perustuslakia ja perusoikeuksia tulevaisuudessakin: ”Valtion liikelaitoksen ja palveluja tuottavan yhtiön, jossa valtiolla taikka yhdellä tai useammalla kaksikielisellä kunnalla taikka erikielisillä kunnilla on määräämisvalta, on palveltava kaksikielisissä ja ruotsinkielisissä kunnissa yleisöä ja tiedotettava yleisölle suomeksi ja ruotsiksi.” Tämä vastaa nykyaikaista järjestelmää. Tämä vastaa tasa-arvoisuutta ruotsinkielisen kielivähemmistön suuntaan. Mutta jos mennään siihen, mitä laki edellyttää, niin tälle asialle nauravat naurismaan aidatkin. Tästä asiasta on jo tämän päivän aikana tullut useita yhteydenottoja, voiko olla mahdollista, että Suomen eduskunta hyväksyy tämän tyyppisen lain.

Herra puhemies! Jos tätä pykälämuutosta ei hyväksytä, joka on täsmälleen sellainen kuin lain mukaan kuuluisi olla, kolmannessa käsittelyssä tulen esittämään lakiehdotuksen hylkäämistä. Vastalauseen on allekirjoittanut myös ed. Markku Rossi keskustan eduskuntaryhmästä ja lakivaliokunnasta.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Ed. Aitonien puheen alkuosassa olleet perustelut sille, miksi tällaista hallituksen esitystä ei voitaisi hyväksyä, tuntuvat minun korvissani kohtuuttomilta, jopa ilkeiltä. Ne eivät sovi tähän aikakau-

teen eivätkä siihen kehitysvaiheeseen, jossa Suomi on, eivätkä siihen rikkauteen, joka omasta mielestäni liittyy maamme kaksikielisyyteen.

Ed. Aittoniemi luki myös hieman valikoiden hallituksen lakiesityksen perusteluja. Siellä on myös tällainen kohta: ”Lähtökohtana on säilyttää kielellinen palvelu, joka aikaisemmin on ollut vastaavalle viranomaistoiminnalle lakiin perustuva.” Ei tässä mistään valtavasta uudesta aluevaltauksesta siis ole kysymys, ed. Aittoniemi, vaan ennen muilla laeilla voimassa olleitten eräitten kansalaisten perusoikeuksien säilyttämisestä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! En puhunut mitenkään ilkeästi vaan totuudenmukaisesti, niin kuin asia on. Ehkä en osaa puhua näistä asioista niin siloitellusti kuin kirkonmies, mutta minä sanon, mitä minä asiasta ajattelen, ja sillä selvä. Tässä laajennetaan, niin kuin sanoin, ruotsinkielistä palveluvelvoitetta tietynlaisessa yhteiskunnassa koko valtakuntaan Hangosta Utsjoelle, ja tämä ei ole periaatteessa eikä käytännössä oikein. Meidän täytyy seurata tässä yhteiskunnassa voimassa olevaa oikeutta ja perusteita, eikä tässä ajan hengessä ole mitään muunlaista perustetta, ed. Alaranta. Meidän täytyy tehdä lakeja kirkkaalla ajatuksella ja niillä perusteilla, jotka ovat olemassa. Ei tässä hymistellä parane, muuten tässä maassa mennään päin prinkkalaa.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Ed. Alaranta vastasi jo hyvin ja torjui ed. Aittoniemen väitteet. Tämähän on tilanteesta riippuvainen eikä mikään yleinen velvoite. On vähän erikoista, että me tällaistaakin kavahtaisimme eduskunnassa. Kysymys on suomalaisen perusväestön, ruotsinkielisen väestön, palveluksista, samaan aikaan kun me vaadimme hallituksen, eduskunnan ja järjestöjen taholla Ruotsissa asuville suomalaisille kielipalveluita suomen kielellä. Tällaiseltahan putoaa täysin pohja, jos me emme osaa ensin siivota omaa taloamme ja panna sitä kuntoon. Vasta sitten voi esittää vaatimuksia muille.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Suomalaiset ovat Ruotsissa täysin alistetussa asemassa kielellisesti eikä mitään positiivista suuntausta ole olemassakaan. Mutta se ei ole ollenkaan verrattavissa tähän. Suomessa on perusväestöstä tietty määrä suomenruotsalaisia, ja heidän täytyy saada puoli milliiä paremmat edut kuin heille kuulusikaan, koska näin on oikein.

Mutta huomautan vielä, että tähän saakka Kainuussa, Tuupovaarassa, Utsjoella ja Kärsmäellä Pohjolan Liikenteen tai jonkin muun valtionomisteisen yhtiön linja-autonkuljettajan, rahastajan tai toimihenkilön ei ole tarvinnut palvelu ruotsin kielellä. Tässä lakiehdotuksessa ei ole mitään muuta harkintaa kuin tämä lopun lisäys, joka olisi kuulunut perusteluihin. Tämä pykälä on ehdoton ja selkeä, ja perusteluosuus, joka on pykälän lopussa, vesittämisosuus, ei tätä asiaa muuta miksikään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus nuorisotyölaki

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 298
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 30

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nuorisotyölaki. Esittelen vasemmistoliiton käsitykset lakiehdotuksesta.

Esityksen myönteisistä puolista seuraavaa: Nuorisotointa ei enää mielletä leimallisesti vain vapaa-aikatoimen osaksi. Näin on hyvä. On havaittu, että nuorten elämäntilanteeseen voimakkaammin vaikuttaa se, mitä tapahtuu työllisyyden, sosiaalitoimen, koulutuksen ja terveystoimen aloilla. Lakiesityksessä on huomioitu tarve siirtyä tiukasta sektorihallinnosta verkostohallintoon. Uuden lainsäädännön arvolähtökohdat on kirjattu lakiesitykseen. Tasa-arvo, suvaitsevaisuus, kulttuurien moninaisuus ja luonnon käytön kestävän kehityksen turvaaminen ovat hyviä arvolähtökohtia.

Valiokunnan mietintöön ensimmäisessä käsittelyssä oltiin lisäämässä lain 1 §:ään myös ”kasvu kansainvälisyyteen”. Hallituspuolueiden toimesta kuitenkin valiokunnan enemmistö palasi hallituksen esityksen nuukemman periaatesäännöksen taakse, valitettavasti.

Seuraavassa esittelen ja perustelen muutosehdotuksemme ja kritiikkimme.

1 §, siis tavoitepykälä. Tulomme esittämään, että myös ”kasvu kansainvälisyyteen” tulee sisäl-

lyttää lain tavoitesäännökseen. Se on erittäin arvokas ja välttämätön tavoite, jotta ihmisyyden, yhteistyö, yhteisvastuu ja vuorovaikutus voisivat voimistua maailmassa. Hämmästelän suuresti sitä, että hallituspuolueet eivät tätä arvonäkökohtaa hyväksyneet, siis kasvua kansainvälisyyteen.

4 §:n 1 momentti, Nuorisotyön ja nuorisotoiminnan toteuttaminen. Kunnilla on edelleenkin erittäin keskeinen osuus ja merkitys koko nuorisotyön kentässä. Näiden seikkojen tulisi näkyä myös selkeästi lain säännöksissä. Kuitenkin hallituksen säännösehdotus lain 4 §:ksi on pikeminkin kirjoitettu niin, että kunnan osuus nuorisotoiminnan edellytysten ylläpitämisessä on mahdollisimman vähäinen. Ehdotuksessa nuorisotyö kunnan tehtävänä sivuutetaan maininnalla: "Kunnan toimialaan kuuluu nuorisotyö." Kunnallisesta nuorisotyöstä säännöksessä tulisi mielestämme lausua selvästi yksityiskohtaisemmin. Tulemme esittämään lain toisessa käsittelyssä 4 §:n 1 momentin kuulumaan seuraavasti: "Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat ensisijaisesti valtio, kunnat ja nuorisojärjestöt. Kunnan toimialaan kuuluu nuorisotyö. Sen tehtävänä on nuorten elinoloihin liittyvien asioiden edistäminen ja nuorten kansalaistoiminnan tukeminen sekä tarvittaessa toiminnan järjestäminen."

8 §, Valtionavustusten myöntäminen. Valtakunnallisille nuorisojärjestöille ehdotetaan lakiesityksessä otettavaksi vuosittain määräraha valtion talousarvioon jaettavaksi tulosperusteisesti. Valitettavasti ehdotuksen 8 §:n muotoilu synnyttää ristiriidan hallituksen esityksessä olevan säännöksen perustelutekstin kanssa. Säännöstekstissä sanotaan: "Valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi avustuksina valtakunnallisille nuorisojärjestöille - - ". Eli valtionapujen myöntäminen olisi säännöksen mukaan vapaaharkintaista. Hallituksen esityksen perusteluissa ja esityksen pääasiallista sisältöä koskevassa tekstissä asia kuitenkin esitetään ehdottomammin ja yksiselitteisemmin. Saman säännöksen perusteluissa asiasta sanotaan: "Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen toimintaan ehdotetaan vuosittain otettavaksi määräraha valtion talousarvioon." Perusteluteksti voidaan lukea niin, että avustamiseen ei liittyisi harkintavaltaa. Tältä osin valiokunnan mietintö hyväksyy hallituksen esityksen ristiriitaisuuden. Siksi tulemme esittämään lain toisessa käsittelyssä 8 §:n muutettavaksi valiokunnan mietintöön nähden ehdottomampaan muotoon: "Valtion talousarvioon otetaan vuosittain - -."

Nuorisotyölaki, nuorisotyölakiasetus sekä tulosohjauksen ohjeisto liittyvät kaikki läheisesti yhteen. Nuorisojärjestöjen toiminnan kannalta tulosohjauksen ohjeisto on keskeisellä sijalla. Siitä riippuu, miten kansalaisjärjestötoimintaan osoitetut resurssit suunnataan. Siinä otetaan samalla suoraan kantaa siihen, minkälainen toiminta on hyvää nuorisotoimintaa. Nuorisojärjestöjen enemmistö on suhtautunut tulosohjaukseen periaatteessa myönteisesti. Nyt kun tulosohjauksen ohjeistoluonnos on saatu nuorisojärjestöjen tietoon, on siinä havaittu vakavia ongelmia. Nuorisotoiminnan kenttä Suomessa on laaja ja hyvin moniarvoinen verrattuna moneen muuhun maahan. Meillä yli 70 erilaista järjestöä saa toimintaansa valtionapua. Niiden tavoitteet, toimintamuodot ja jäsenyysmuodot vaihtelevat hyvinkin paljon. Tavoitteena tulee olla tämän monimuotoisuuden säilyttäminen.

Tulosohjauksen tulee olla sellaista, että se huomioi riittävästi järjestöjen erilaisuuden kaikissa suhteissa. Tulosohjausta suunniteltaessa on korostettu sitä, että tavoitteena tulisi olla, että järjestöt suunnittelisivat ja arvioisivat paremmin toimintaansa. Tästä on todettava, että järjestöt suunnittelevat ja arvioivat toimintaansa jatkuvasti nytkin: toimintasuunnitelmat, toimintakerromukset, yksittäisten hankkeiden toteuttamissuunnitelmat jne.

Esitetty ohjeisto ei huomioi riittävästi järjestöjen toiminnan erilaisuutta. Esimerkiksi poliittisten ja uskonnollisten järjestöjen, toisaalta retki- ja leiritoimintaan keskittyvien varhaisnuorisojärjestöjen ja nuorison palvelujärjestöjen keskinäinen toiminnan tuloksen vertailu on mahdotonta samoilla kriteereillä. Tulosohjauksen tulee olla sellaista, että se huomioi riittävästi järjestöjen luonteen erilaisuuden kaikissa suhteissa ja näin tukee monimuotoisuuden säilymistä.

Edellä olevan perusteella tulemme lain kolmannessa käsittelyssä ehdottamaan seuraavaa perustelulausumaa: "Eduskunta edellyttää, että nuorisojärjestöt ryhmitellään tulosohjauksen toteuttamista varten omiin ryhmiinsä ja että eri järjestöryhmille määritellään niiden toiminnan ominaispiirteisiin sopiva ohjeisto, joka tukee nuorisotoiminnan monimuotoisuutta ja rohkaisee järjestöjä toteuttamaan toiminta-ajatustaan."

Ed. Pekkarinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! On harmillista, etteivät sivistysvaliokunnan hallitus-

puolueita edustavat jäsenet ole täällä ed. Aulaa lukuun ottamatta paikalla vastaamassa ed. Astalalle, joka käsitteli puheessaan mm. lakiesityksen 1 §:ää.

Kuten mietinnöstä käy ilmi, olen varajäsenenä ollut asian ratkaisevassa käsittelyssä, mutta joudun kyllä rehellisesti myöntämään, että olen vain äänestänyt tämän pykälän kohdalla sillä tavalla kuin on käsketty äänestää eli niin kuin asiaan enemmän perehtyneet hallituspuolueiden edustajat olivat viisaaksi valiokunnassa nähneet. Ihmettelin kyllä jo siinä vaiheessa ja ihmettelen edelleenkin, ettei 1 §:ään voida lisätä tavoitteeksi kasvua kansainvälisyyteen. Siis ihmettelen samalla tavalla kuin ed. Astalakin puheessaan.

Sain olla eilen kulttuuriministeri Isohookana-Asunmaan kanssa vierailulla eräässä kristillisessä kansanopistossa, jossa kaikissa käytetyissä puheenvuoroissa korostettiin kasvua kansainvälisyyteen. Se tuntui olevan ainakin kansanopisto-likkeessä hyvin ajankohtainen ja hyvin yksimielinen tavoite. Saman ikäisiä nuoria tai ehkä vähän varttuneempia varten tätä lakia ollaan tekemässä. Hyvin mielelläni näkisin, että eduskunta voisi kuitenkin päätyä siihen, että 1 §:ään kirjatisiin vielä tavoitteeksi myöskin kasvu kansainvälisyyteen. Se on meillä jo peruskoulun opetus-suunnitelman eräänä tavoitteena, ja olisi aivan järkevää ja loogista, että myöskin tässä laissa sitä korostettaisiin.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Ed. Astala puheenvuorossaan puuttui nuorisotyölain 1 §:ään. Perusteluna sille, miksi en kannattanut valiokunnassa kansainvälisyyteen kasvun lisäämistä tähän pykälään, on se, että näen, että kansainvälisyyteen kasvun olennainen sisältö on juuri suvaitsevaisuus ja kulttuurien moninaisuus. Nämä tärkeät arvolähtökohdat on 1 §:ssä otettu nuorisotyön arvolähtökohdiksi, joten katson, että kasvu kansainvälisyyteen tavallaan vain kerta suvaitsevaisuutta ja kulttuurien moninaisuutta. Siitä ei ole kysymys, etteikö kansainvälisyyttä sinänsä myöskin valiokunnan enemmistö olisi pitänyt tärkeänä, mutta tavallaan haluttiin painottaa kansainvälistymisen sisältöpuolta tässä kysymyksessä.

Tulen omalta osaltani käyttämään nuorisotyölain uudistamisesta laajemman puheenvuoron asian myöhemmissä käsittelyvaiheissa.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Ihmettelen ed. Aulan perin suppeaa käsitystä kansainvälisyydestä ja varsinkin kasvusta kansainvälisyy-

teen. Sehän on paljon paljon enemmän kuin vain suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus. Se on paljon muuta. Minä totesin äsken puheenvuorossani, että se on erittäin arvokas ja välttämätön tavoite, jotta ihmisyys, yhteistyö, yhteisvastuu ja vuorovaikutus voisivat voimistua maailmassa. Kasvamiselle kansainvälisyyteen voitaisiin antaa vielä minunkin esittämäni paljon paljon laajempi merkitys, mutta se ei suinkaan eikä mitenkään voi olla niin suppea-alainen kuin vain suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus. Siis kasvaminen kansainvälisyyteen on jotain paljon muuta.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Ed. Aulalle myös minä haluaisin huomauttaa, että suvaitsevaisuus ja kulttuurien moninaisuus kyllä ovat sellaisia asioita, joita me tarvitsemme täällä omankin kansan keskuudessa ihan kansallisessa toiminnassa ja kansallisissa ratkaisuisissa. Siinä mielessä ne eivät kyllä mielestäni riitä kattamaan tätä kansainvälisyyttä. Ehkä ne ovat vain pari osaa siitä, mutta ajattelen ed. Astalan tavalla, että kansainvälisyys on todella paljon moniulotteisempi asia.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Että ei tulisi asiasta väärää käsitystä, totean vielä, että tätä lakiahan valmisteltiin aika laajasti noin vuoden ajan erilaisissa työryhmissä, joissa oli mukana varsin laajasti nuorten järjestöjen edustajia. Myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tuli esille, että he näkivät asian hyvin samalla tavalla kuin minä äskeisessä selostuksessani. Useimmat nuorten järjestöjen omista asiantuntijoista totesivat, että he katsovat, että kansainvälistymisen olennaisin sisältö on juuri suvaitsevaisuus ja kulttuurien moninaisuus. Tietysti tämä koskee toimintaa ja suhtautumista toisiin ihmisiin myös täällä kotimaassa, mutta eihän se sulje pois kansainvälistymistä.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Ed. Aulataisi nyt antaa hieman virheellistä todistusta asiasta. Nimittäin meillä valiokunnassa oli kyllä runsaasti nuorisojärjestöjen edustajia, jotka olivat sitä mieltä, että kansainvälistyminen ja kasvu kansainvälisyyteen olisi voitu erinomaisen hyvin lisätä lakiin. Monet siis olivat myös sitä mieltä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.32.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
